

Hvordan kan det moderne landbrug bidrage til større lighed i verden

Kærgård, Niels

Published in:
Ikke angivet

Publication date:
2007

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Kærgård, N. (2007). Hvordan kan det moderne landbrug bidrage til større lighed i verden. I *Ikke angivet* (s. 297-298). Landbrugsforlaget.

Hvordan kan det moderne landbrug bidrage til større lighed i verden?

Et moderne markedsorienteret landbrug som det danske har også et globalt ansvar. Mange steder i verden dør folk af sult samtidigt med, at det lokale landbrug bliver udkonkurreret af vores støttede eksport.

Professor, dr. polit. Niels Kærgård
Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole
Fødevareøkonomisk Institut
nik@kvl.dk

■ Dansk landbrug eksporterer til stort set alle verdens lande. Erhvervet fungerer på markeds-mæssige betingelser - sådan da. Det, der i det daglige tænkes på, er, om vor produktion er pris- og kvalitetsmæssig konkurrencedygtig på de internationale markeder. Kan vi konkurrere med de lave lønninger i Brasilien og Østeuropa? Har vore produkter en kvalitet, så de fortjener en overpris i forhold til konkurrenterne? Er vi ved at få offentlige reguleringer, der er så strenge, at de vanskeliggør konkurrencedygtig landbrugsproduktion?

Når vi taler om reguleringer af produktionen, tænker vi oftest på lokale miljøreguleringer og krav til dyrevelfærden. Erhvervet er blevet nødt til at acceptere, at de lokale naboer og de politikere, de har valgt, ikke vil finde sig i forurenede søer og vandløb, i lugtgener og i, at fjernsynet viser billede af uacceptabel behandling af dyr, f.eks. under langvarige transporter til slagterier, hvor prisen er lidt højere. Det kan være besværligt i konkurrencen med erhverv i mindre regulerede lande, men landbruget har accepteret, at sådan skal det være.

Men vore lokale miljø og dyrevelfærdsmæssige problemer er jo i verdensmålestok kun helt bagatelagtige i forhold til mange af verdens store problemer. Mange steder i verden er folk så fattige, at de ville være glade for at blive behandlet som husdyrene i Danmark. Fødevareforsyningen er elendig, børn dør i millionvis af sult, og fejl- og underernæring resulterer i en gennemsnitlig levetid, som den vi kendte i Danmark for flere

hundrede år siden.

Men har disse store problemer noget med dansk landbrug at gøre? Det er vi som regel tilbøjelige til at glemme, men i en globaliseret verden hænger alting sammen. En af de store erkendelser i økonomi er, at alverdens markeder er forbundne kar. Som den store fader til teorien om markedsøkonomierne franskmænden Leon Walras sagde allerede i 1870'erne, så er læren af moderne økonomi, at sommerfuglens vingeslag rækker ved fixstjernernes baner. Men det er selvfølgelig ikke ret meget, sommerfuglene rækker ved fixstjernerne. Dansk og europæisk landbrug er imidlertid så store aktører på de internationale fødevaremarkeder, at der ikke alene er tale om teoretiske effekter men også om kvantitativt betragtelige virkninger, som vi politisk og etisk er nødt til at forholde os til.

Europæisk og i noget mindre grad amerikansk landbrug er støttet og reguleret, og det betyder en overproduktion, der sendes ud på de internationale markeder med eksportsubsidier. Det betyder også, at de europæiske og amerikanske hjemmemarkeder er lukkede for bl.a. u-landenes produkter. Dels ved hjælp af direkte told og importrestriktioner og dels ved kvalitets-, sundheds- og dokumentationskrav, som udviklingslandene producenter ikke har chance for at opfylde. Vi laver krav, som ikke har rationelle sundhedsmæssige begrundelser, men som må betragtes som skjulte importhindringer.

Norges, Schweiz's og Japans er mere støttet end EUs, men af de store aktører er EU ho-

vedskurken. Når det diskuteres, om USA eller EU er værst, så er der ingen tvivl om, at EU er den største hindring for liberalisering af de internationale fødevaremarkeder. Når europæiske landbrugsorganisationer taler om, at de gerne vil liberalisere, hvis andre vil være med, så er det ren hyckeri, det er EU, der er den store hindring i f.eks. WTO-forhandlingerne.

Eksportsubsidierne giver kunstigt lave verdensmarkedspriser, og det giver selvfølgelig på kort sigt fordele for visse fødevareimporterende fattige lande, der kan skaffe sig billige fødevarer. Men det gør det umuligt for de lokale ulandslandbrug at konkurrere, så mange steder er den lokale landbrugsproduktion gået helt i stå. Og det er klart, at en lokal produktion burde være rygraden i både ernæringen og økonomien i mange af disse lande. Det, der tilfældigvis er overproduktion af i Europa, giver langtfra altid en sund kost til et fattigt afrikansk lands befolkning. Skal vi have gang i de fattige landes landbrug, er vi nødt til at give det plads på markederne. Men vi skal ikke gøre det hovedløst, for mange af disse lande skal hjælpes i gang, før de kan stå på egne ben. Dette må dog aldrig blive et alibi for at bevare den nuværende beskyttelse.

Men adgang til markederne er ikke nok. Vi er også nødt til at hjælpe deres landbrug i gang. Hvis vi ikke har blik for det, får vi f.eks. let en landbrugsforskning, der sker på det industrialiserede landbrugs præmisser. Vi får udviklet sorter, der klarer sig godt på en velbehandlet jord, der er passende gødet og jordbehandlet, og hvor strå-

længden er tilpasset til moderne høstmaskiner, men måske er meget tørkefølsomme. Det er der en fare for, hvis landbrugsforskningen bliver for kommerciel og satser på patenter til dem, der kan betale.

Det må ikke ske. Dels fordi vi har en moralsk forpligtelse til at tage os af alle dele af den globaliserede verden; ulandenenes bønder kan og skal ikke betragtes som konkurrenter men som svage kollegaer, der skal hjælpes i gang. Men også af hensyn til os selv. Hvis vi lader de fattige lande sejle deres egen sø, får vi en verden med krige, flygtninge og terrorister. Arbejdsdeling mellem succesfulde parter er til gavn for alle. Og hvis vi tager hensyn til deres vilkår, så har dansk landbrug meget at lære ulandenenes bønder både organisatorisk og landbrugsteknisk.

Hjælp til ulandsbønderne og et globalt ansvar for verdens fødevareforsyning er vigtige forudsætninger for at få en bedre verden. Men det må aldrig blive til sentimentalt føleri. Vi må rationelt overveje, hvad der skal gøres. Det hjælper ikke, at vi i vor overflod afviser teknikker som pesticidudnyttelse og genteknologi, hvis sådanne teknologier netop kan udvikles til at hjælpe ulandsbønderne. Det har heller intet formål at undlade at udvikle bioenergi af korn, fordi der er folk, der sultar, hvis alternativet til produktionen af biobrændsel er, at markerne ligger brak. De fattige lande har ikke brug for sentimentalitet men for rationel solidaritet. ■